

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ**

**ΓΝΩΜΗ
2 /2016**

(άρθρου 2, παρ. 2, περ. γ, υποπερ. (αα) του Ν.4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα, την 22^η Μαρτίου του έτους δύο χιλιάδες δέκα έξι (2016) ημέρα Τρίτη και ώρα 10.00 π.μ. και επί της οδού Κηφισίας 7 (5^{ος} όροφος), όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

Πρόεδρος: Ράικος Δημήτριος

Αντιπρόεδρος: Μπουσουλέγκα Χριστίνα

Μέλη:

1. Καραμανλής Ευάγγελος
2. Κουλούρη Ιωάννα
3. Λουρίκας Δημήτριος

Εισηγήτριες: Ευανθία Σαββίδη, Δικηγόρος, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., Ευαγγελία Βλάχου, Δικηγόρος, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Συντονισμού και Ελέγχου Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., Καλογρίδου Μίνα, Δικηγόρος, Προϊσταμένη Τμήματος Μελετών, Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., Σταυρούλα Κουρή, Δικηγόρος, Προϊσταμένη Τμήματος Ελέγχου, Διεύθυνσης Συντονισμού και Ελέγχου Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Σχετ: Το με αριθμό πρωτ. 23728/1378/01-03-2016 έγγραφο του Γραφείου Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 1053/02.03.2016), με το οποίο διαβιβάσθηκε συνημμένα σχέδιο νόμου με τίτλο "Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών – Μεταφορά στην ελληνική έννομη τάξη της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L

94/1/28.3.2014)''.

Θέμα: Αίτημα για διατύπωση γνώμης της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011 (Α' 204), επί σχεδίου νόμου "Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών – Μεταφορά στην ελληνική έννομη τάξη της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014)", όπως ισχύει μετά τη δημοσίευση Διορθωτικού στην οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 114/05.05.2015)

... /...

I. Με το ως άνω σχετικό έγγραφο 23728/1378/01-03-2016 του Γραφείου Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, διαβιβάζεται το αναφερόμενο στο σχετικό σχέδιο νόμου και διατυπώνεται αίτημα *περί παροχής γνώμης επί της νομιμότητας των επιμέρους διατάξεών του*, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011. Το υποβληθέν στην Αρχή σχέδιο νόμου παρατίθεται ως παράρτημα I της εισήγησης. Σημειώνεται ότι δεν υπεβλήθη στην Αρχή σχετική αιτιολογική έκθεση. Τέλος ως παράρτημα II της παρούσας εισήγησης παρατίθεται το κείμενο των διορθώσεων (corrigendum) στις μεταφραστικές αστοχίες του ελληνικού κειμένου της οδηγίας 2014/23/ΕΕ, το οποίο σε συνέχεια κοινού αιτήματος Ελλάδας Κύπρου, υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προκειμένου να δημοσιευθεί ως *Διορθωτικό* στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

II. Αρμοδιότητα Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011, «αα) Η Αρχή γνωμοδοτεί επί των διατάξεων σχεδίων νόμων που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις πριν από την κατάθεση τους στη Βουλή. Αν ο αρμόδιος Υπουργός διαφωνεί με τη γνώμη της Αρχής, η Αρχή δύναται να συγκαλεί συσκέψεις, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της και εκπροσώπων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων με σκοπό την ανταλλαγή και σύγκλιση των απόψεων. Στις εν λόγω συσκέψεις η Αρχή και κάθε συναρμόδιος Υπουργός μπορούν να ζητούν τη συμμετοχή ανεξάρτητων τρίτων, ειδικών σε θέματα δημοσίων συμβάσεων. Οι συσκέψεις αυτές πραγματοποιούνται σε διάστημα δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την περιέλευση της πρόσκλησης της Αρχής στους συμμετέχοντες. Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής δεν κωλύει τη συνέχιση της διαδικασίας ψήφισης του σχεδίου νόμου. Αν δεν αρθεί η διαφωνία μεταξύ του αρμόδιου Υπουργού και της Αρχής, στη γνώμη της Αρχής προσαρτάται έκθεση του Υπουργού στην οποία περιλαμβάνεται και ειδική αιτιολόγηση κάθε απόκλισης από το περιεχόμενο της γνώμης. Τα εν λόγω έγγραφα συνοδεύουν τα σχέδια νόμων κατά την κατάθεση τους στη Βουλή και αναρτώνται με επιμέλεια της Αρχής στην ιστοσελίδα της. Σε περίπτωση απόκλισης του σχεδίου νόμου από τη γνώμη της Αρχής, η αρμόδια επιτροπή της Βουλής δύναται να καλεί, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, σε ακρόαση τον Πρόεδρο της Αρχής».

Το ανωτέρω αναφερόμενο σχέδιο νόμου, ως παρατίθεται κατωτέρω (υπό Παράρτημα I), περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν στο σύνολό τους σε ζητήματα προγραμματισμού ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων παραχώρησης, εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Αρχής για παροχή γνώμης, κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011.

III. Συναφείς διατάξεις

- Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕΕΕ L 94/28.3.2014)

- Διορθωτικό στην οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕΕΕ L 114/5.5.2015)
- ν. 3389/2005 (Α' 232) Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- ν. 3886/2010 (Α' 173) Δικαστική προστασία κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων
- Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2172 της 24.11.2015 για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την εφαρμογή κατώτατων ορίων για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων

IV. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με το υπό εξέταση σχέδιο νόμου μεταφέρεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (στο εξής Οδηγία), όπως ισχύει μετά τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ) Διορθωτικού στην οδηγία 2014/23/ΕΕ (L 114/24/05.05.2015), με την περαιτέρω υιοθέτηση εθνικών ρυθμίσεων, εφαρμοστικών των διατάξεων της οδηγίας, καθώς και λοιπών ρυθμίσεων του ουσιαστικού και δικονομικού πλαισίου.

Το εν θέματι σχέδιο νόμου αποτελεί μέρος της προγραμματισμένης μεταρρύθμισης του εθνικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων και της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της νέας δέσμης της νομοθετικής μεταρρύθμισης της ενωσιακής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις (οδηγίες 2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) και συναρτάται άμεσα με τις ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις των εξαιρουμένων τομέων.

V. Επί της νομιμότητας, της σκοπιμότητας και του περιεχομένου των προτεινόμενων ρυθμίσεων

Επί της νομιμότητας, της σκοπιμότητας και του περιεχομένου των προτεινόμενων ρυθμίσεων διατυπώνονται οι ακόλουθες παρατηρήσεις

A. Γενικές παρατηρήσεις

1) Ως προς τη δομή του υπό εξέταση σχεδίου νόμου για τις παραχωρήσεις, εξεταζομένου σε αντιπαραβολή με το Βιβλίο Ι του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις, επισημαίνεται ότι το δεύτερο διαρθρώνει σε ιδιαίτερη ενότητα τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμογής της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, σε αντίθεση με το παρόν. Για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού, κρίνεται σκόπιμο η επιλογή ιδιαίτερης ενότητας για τις συμβάσεις χαμηλότερης αξίας να είναι κοινή και στα δύο σχέδια νόμου.

2) Στο υπό εξέταση σχέδιο νόμου αντιμετωπίζεται ενοποιημένα η ανάθεση και η εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών. Στο μέρος των διατάξεων που σχετίζονται με την εκτέλεση των συμβάσεων δεν αναπτύσσονται εξαντλητικές ρυθμίσεις εκτέλεσης, όπως στο Βιβλίο Ι, αλλά η ρύθμιση αυτή καταλείπεται στα Συμβατικά Τεύχη (σχετ. άρθρο 50). Θεωρούμε ότι για την πληρότητα και για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής των κανόνων δικαίου κρίνεται σκόπιμη η εισαγωγή στο νόμο τουλάχιστον ορισμένων κρίσιμων διατάξεων, που θα αφορούν α) την επίβλεψη – παρακολούθηση έως και την παραλαβή του

αντικειμένου των σχετικών συμβάσεων, β) τις τεχνικές προδιαγραφές τους, ιδίως όταν οι σχετικές συμβάσεις έχουν ως αντικείμενο έργα, και γ) την ποιότητα και τον ποιοτικό έλεγχο.

3) Να ακολουθηθεί η οδηγία της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης για την χρήση των κεφαλαίων γραμμάτων μόνο στην αρχή της πρότασης ή όταν πρόκειται για τίτλο οργάνων, οργανικών μονάδων ή υπηρεσιών ή για κύρια ονόματα.

B. Επί συγκεκριμένων διατάξεων

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1 παρ. 5 πρώτο εδάφιο: Το ποσό που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο πρέπει να διορθωθεί σε πέντε εκατομμύρια διακόσιες είκοσι πέντε χιλιάδες ευρώ (5.225.000) σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/2172 της 24.11.2015 “για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/23/ΕΕ όσον αφορά την εφαρμογή κατώτατων ορίων για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων”.

Άρθρο 1 παρ. 6:

Η ρύθμιση της διάταξης ότι “οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στις Συμβάσεις Παραχώρησης Έργων και Υπηρεσιών που υλοποιούνται ως Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) σύμφωνα με το ν 3389/2005 (Α' 232)” είναι πολύ γενική και θα δημιουργήσει σύγχυση ως προς το εφαρμοζόμενο καθεστώς συμβάσεων παραχώρησης ΣΔΙΤ, λόγω της επικάλυψης πληθώρας ρυθμίσεων στους δύο νόμους. Ειδικότερα, ο ν. 3389/2005 ρυθμίζει μεταξύ άλλων σε αντίστοιχα κεφάλαια διαδικασίες ανάθεσης, την εκτέλεση των συμβάσεων ΣΔΙΤ και θέματα επίλυσης διαφορών και εφαρμοστέου δικαίου κατά την εκτέλεσή τους.

Σε συνέχεια των ανωτέρω και προκειμένου να καταστεί σαφής η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6, προτείνεται εναλλακτικά:

- είτε η ανωτέρω ρύθμιση να αναδιατυπωθεί κατά τον τρόπο του άρθρου 14 παρ. 5 ν. 4281/2014 (Α' 160), ήτοι με γενική αναφορά στο ν. 3389/2005 αλλά με την προσθήκη ότι οι διατάξεις του (ν. 3389/2005) εφαρμόζονται συμπληρωματικά, κατά το μέρος που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου,
- είτε με περιορισμό της αναφοράς μόνο στα άρθρα 1-6 του ν. 3389/2005 που ρυθμίζουν την έννοια και το πεδίο εφαρμογής του νόμου (Κεφάλαιο Α' ν. 3389/2005) και τη σύσταση και τις αρμοδιότητες της Διυπουργικής Επιτροπής ΣΔΙΤ και της Ειδικής Γραμματείας ΣΔΙΤ (Κεφάλαιο Β του ν. 3389/2005).

Άρθρο 2

Ορισμοί

Άρθρο 2 περ. 8 εδάφιο (β): Το εδάφιο (β) της διάταξης αποτελεί εθνική ρύθμιση, συμπληρωματική στην έννοια του “έργου” που δίδεται στην οδηγία και ενσωματώνεται στο εδάφιο (α). Αντίστοιχη εθνική ρύθμιση προβλέπεται και στο Βιβλίο Ι του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις. Η προσθήκη του εδαφίου (β) δεν διευκρινίζει περαιτέρω την έννοια του έργου, αντιθέτως ενδεχομένως και να έρχεται σε αντίθεση με την έννοια αυτού, καθώς προβλέπεται ότι αφορά και “*συντηρήσεις και λειτουργία υποδομών*”. Περαιτέρω επισημαίνεται ότι στην προηγούμενη περ. (7) του άρθρου 2 που δίδεται ο ορισμός της έννοιας της “εκτέλεσης έργων”, ρητά σχετίζονται τα έργα με συγκεκριμένους κωδικούς CPV που αναφέρονται στο παράρτημα Ι του σχεδίου νόμου. Συνεπώς το εδάφιο (β) μάλλον σύγχυση και ζητήματα ερμηνείας και ορθής εφαρμογής της έννοιας του “έργου” κατά το ενωσιακό δίκαιο θα προκαλέσει, παρά διευκρινίζει την έννοια του “έργου” και της “εκτέλεσης εργασιών”. Προτείνεται η αναδιατύπωσή του με βάση τα ανωτέρω.

Άρθρο 2 περ. 14 και 15: Καθώς οι ανωτέρω ορισμοί του ΕΣΗΔΗΣ και του ΚΗΜΔΗΣ προβλέπονται αντίστοιχα και στο Βιβλίο Ι του σν για τις δημόσιες συμβάσεις (στο εξής Βιβλίο Ι), επιβάλλεται χάριν ενοποίησης να είναι κοινοί. Ιδιαίτερα στην περ. 14 (β) που αφορά στους χρήστες του ΕΣΗΔΗΣ, η αναφορά ως χρήστες *σε υπαλλήλους και λειτουργούς φορέων του Δημοσίου Τομέα*, χωρίς να υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο Βιβλίο Ι, δημιουργεί σύγχυση καθώς το ΕΣΗΔΗΣ είναι ένα σύστημα όπου δε μπορεί να διαφοροποιούνται οι χρήστες ανάλογα με το αν είναι σύμβαση παραχώρησης, δημόσια σύμβαση ή σύμβαση που εμπίπτει στους εξαιρούμενους τομείς. Δεδομένου ότι η χρήση του ΕΣΗΔΗΣ είναι προαιρετική για τις παραχωρήσεις και υποχρεωτική για τις δημόσιες συμβάσεις και συμβάσεις εξαιρούμενων τομέων, κρίνεται σκόπιμο για λόγους ενότητας και ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού, να επαναδιατυπωθούν οι ορισμοί σύμφωνα τους αντίστοιχους ορισμούς του Βιβλίου Ι.

Στην περ. 15 που ορίζεται η έννοια του ΚΗΜΔΗΣ απαιτείται και η προσθήκη του σχετικού άρθρου του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 393 σχεδίου νόμου που υπέβαλε η νομοπαρασκευαστική επιτροπή στον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (στο εξής σν ν. 25) / άρθρο 38 Βιβλίου Ι), όπου ρυθμίζεται η λειτουργία του και ειδικότερα αυτή ως εθνικό “σημείο” δημοσίευσης καθώς και τα στοιχεία που καταχωρούνται σε αυτό. Στην ίδια περ. 15 προτείνεται η διαγραφή της αναφερόμενης στο ΚΗΜΔΗΣ φράσης “μέρος του ΕΣΗΔΗΣ”, καθώς πρόκειται για διακριτά συστήματα που επιτελούν διαφορετικές λειτουργίες (αποθετήριο εγγράφων έναντι πλατφόρμας διεξαγωγής διαδικασιών ανάθεσης) και καθώς από άποψη περιεχομένου δεν ταυτίζονται. Για παράδειγμα, συμβάσεις κάτω των 60.000 ευρώ, συμβάσεις παραχώρησης όπου το ΕΣΗΔΗΣ χρησιμοποιείται προαιρετικά, συμβάσεις έργων και μελετών, δεν αποτελούν περιεχόμενο του ΕΣΗΔΗΣ, ενώ υποχρεωτικά αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ (υπερσύνολο).

Άρθρο 2 περ. 16: Στον ορισμό της Εθνικής Βάσης Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων προτείνεται η προσθήκη φράσης, στην οποία να αποτυπώνεται ότι το ΕΣΗΔΗΣ και το ΚΗΜΔΗΣ συνδέονται με αυτήν. Αναδιατύπωση: “[...] νοείται η βάση δεδομένων που αναφέρεται στο εδάφιο [...] και μέρος της οποίας είναι το ΚΗΜΔΗΣ και το ΕΣΗΔΗΣ”.

Τέλος στους ορισμούς του άρθρου 2 να προστεθούν ορισμοί για την ΕΚΑΑ του άρθρου 20 παρ. 5, υπό την προϋπόθεση ότι θα παραμείνει αυτός ο όρος και στο Βιβλίο Ι, οπότε πρέπει να δοθεί αντίστοιχα και ο ορισμός του στο σχετικό άρθρο 2 του Βιβλίου Ι, και του Δημοσίου και Δημοσίου Τομέα με παραπομπή στο άρθρο 14 του ν 4270/2014 (Α' 143) κατά αντιστοιχία με το Βιβλίο Ι.

Άρθρο 5

Δικαίωμα σύναψης Σύμβασης Παραχώρησης – Αρχή της ελεύθερης διαχείρισης από τις δημόσιες αρχές

Άρθρο 5 παρ. 5: Ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν για το άρθρο 1 παρ. 6.

Άρθρο 6

Αρχές που διέπουν τη σύναψη και εκτέλεση Συμβάσεων Παραχώρησης

Άρθρο 6 παρ. 4: Η διάταξη αυτή επαναλαμβάνει τη ρύθμιση του άρθρου 9 και προτείνεται η απάλειψή της.

Άρθρο 8 **Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης**

Άρθρο 8 παρ. 2 εδαφ. (β): Στο εδάφιο (β) προστέθηκε για τις συμβάσεις παραχώρησης των οποίων η εκτιμώμενη αξία υπολείπεται του χρηματικού ορίου εφαρμογής της οδηγίας, ως χρόνος εκτίμησης της αξίας της παραχώρησης, ο *“χρόνος ανάρτησης της προκήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ”*. Παρόμοια διάταξη στο σν ν25 αποτελεί αυτή του άρθρου 58 παρ. 4 / άρθρο 138 παρ. 1 Βιβλίου Ι, με αναφορά όμως στη *“δημοσίευση”* στο ΚΗΜΔΗΣ και όχι στην *“ανάρτησή”* της. Καθώς το ΚΗΜΔΗΣ αντικαθιστά την Εφημερίδα της Κυβέρνησης ως εθνικό *“σημείο”* δημοσίευσης προκηρύξεων (άρθρο 393 παρ 9 ν 25 / 38 παρ 9 Βιβλίο Ι), η *“ανάρτηση”* πρέπει να αντικατασταθεί με τη *“δημοσίευση”*.

Άρθρο 8 παρ. 6: Η διάταξη αυτή αποτελεί μεταφορά της παρ. 6 του άρθρου 8 της οδηγίας 23, με την προσθήκη ωστόσο ως εθνική ρύθμιση επιφύλαξης *“εκτός εάν ορίζεται άλλως στις επιμέρους διατάξεις αυτού”*. Η επιφύλαξη αυτή, σε περίπτωση εφαρμογής της, αλλοιώνει πλήρως το νόημα της διάταξης της οδηγίας. Από την εξέταση του συνόλου του σχεδίου νόμου, δεν κατέστη δυνατό να εντοπισθεί σε άλλο μέρος του σχεδίου νόμου διαφορετική ρύθμιση από αυτήν της παρ. 6 ώστε να εφαρμοστεί η επιφύλαξη. Ωστόσο και μόνο η διατύπωση της επιφύλαξης, αποτελεί λανθασμένη μεταφορά της αντίστοιχης διάταξης της οδηγίας και συνεπώς πρέπει να απαλειφθεί.

Άρθρο 9

Διατάξεις που ισχύουν σε συμβάσεις παραχώρησης με εκτιμώμενη αξία που υπολείπεται του χρηματικού ορίου του άρθρου 1 παρ. 5

Άρθρο 9: Η διάταξη του άρθρου 9 δημιουργεί σύγχυση με τη διατύπωσή της ότι *οι συμβάσεις παραχώρησης με εκτιμώμενη αξία που υπολείπεται του χρηματικού ορίου της παραγράφου 5 του άρθρου 1 και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος υπόκεινται μόνο στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 6,18 έως 30, 34 παρ. 1-3 και 35-62*. Δημιουργείται σύγχυση αν στις συμβάσεις αυτές εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 1-5, 7-8, 10-17 και 69 επ. Η αναφορά σε *“υποχρεώσεις”* πιθανά να ερμηνεύεται ως ένδειξη εφαρμογής των άρθρων 2-4, εφόσον κρίνεται ότι από τα άρθρα αυτά δεν απορρέουν υποχρεώσεις. Ωστόσο δεν είναι κατανοητό για ποιο λόγο δεν εφαρμόζονται τα άρθρα 7 και 8, οι εξαιρέσεις των άρθρων 10-17 καθώς και τα άρθρα του Έκτου Μέρους (όργανα διενέργειας, μεταβατικές διατάξεις). Προς αποφυγή ερμηνευτικών ζητημάτων και εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου και πλήρους νομοθετικού πλαισίου και για τις συμβάσεις παραχώρησης εκτιμώμενης αξίας που υπολείπεται του χρηματικού ορίου της παραγράφου 5 του άρθρου 1, θα πρέπει να αναδιατυπωθεί το άρθρο 9, υπάγοντας ρητώς και τις συμβάσεις παραχώρησης που υπολείπονται του χρηματικού ορίου του άρθρου 1 παρ. 5 στα ανωτέρω άρθρα.

Άρθρο 10

Εξαιρέσεις οι οποίες εφαρμόζονται σε συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς

Άρθρο 10 παρ. 8: Το άρθρο 10 μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 10 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ για τις εξαιρέσεις οι οποίες εφαρμόζονται σε συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς. Στο σχέδιο νόμου μεταφέρονται όλες οι εξαιρέσεις που προβλέπει η οδηγία, πλην μίας που αφορά στις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών. Πλέον συγκεκριμένα, δεν μεταφέρεται ως εξαίρεση η προβλεπόμενη στην παράγραφο 8(α) του άρθρου 10 της οδηγίας 23 που αφορά *“την αγορά ή τη μίσθωση, με οποιουσδήποτε χρηματοδοτικούς όρους γης, υφιστάμενων κτισμάτων ή άλλων ακινήτων, ή σε σχέση με δικαιώματα επ’ αυτών”*. Επισημαίνεται ότι η ανωτέρω εξαίρεση υπήρχε στο σχέδιο που κατατέθηκε από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή. Συνεπώς, με το υπό εξέταση σχέδιο νόμου διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του για να

περιλάβει και να ρυθμίσει και τις συμβάσεις αγοράς ή μίσθωσης κτισμάτων ή ακινήτων. Αντίθετα, η Οδηγία 2014/23/ΕΕ, ιδρύοντας σχετική εξαίρεση, άφηνε την ευχέρεια επιλογής των όρων και της διαδικασίας ανάθεσης, με την προϋπόθεση της τήρησης των γενικών αρχών που απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Άρθρα 11 και 13 παρ.1: Στα άρθρα αυτά υπάρχουν παραπομπές σε οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο ενσωμάτωσης της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης, αν οι διατάξεις της οδηγίας παραπέμπουν σε άλλες οδηγίες, η αντίστοιχη διάταξη του σχεδίου νόμου πρέπει να παραπέμπει στο νομοθέτημα με το οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 17

Συμβάσεις παραχώρησης μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα

Άρθρο 17 παρ. 6: Η διάταξη της παραγράφου 6.α αποτελεί εξουσιοδοτική διάταξη οργανωτικού χαρακτήρα για τον καθορισμό της στελέχωσης και των προδιαγραφών επάρκειας των τεχνικών υπηρεσιών αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων.

Η εξουσιοδοτική αυτή διάταξη ελέγχεται ως προς την συνταγματικότητά της καθώς ο Υπουργός ως όργανο της διοίκησης δεν εξουσιοδοτείται επί ειδικότερου θέματος ή επί θέματος τεχνικού και λεπτομερειακού χαρακτήρα, σε σχέση με βασική ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στις προηγούμενες παραγράφους του άρθρου. Ερμηνεύοντας τους ανωτέρω όρους “ειδικότερο θέμα” και “τεχνικού και λεπτομερειακού χαρακτήρα”, η νομολογία δέχεται ότι ειδικότερα είναι τα θέματα που αποτελούν μερικότερη περίπτωση του θέματος που αποτελεί κύριο αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης ή έχει λεπτομερειακό χαρακτήρα σε σχέση με τη βασική ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νόμο.

Εν προκειμένω, οι προηγούμενες παράγραφοι του άρθρου 17 μεταφέρουν το άρθρο 17 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ και δεν περιέχουν σε κανένα σημείο -έστω γενική- ρύθμιση για το θέμα της επάρκειας και της στελέχωσης των τεχνικών υπηρεσιών των αναθετουσών αρχών και των αναθετόντων φορέων. Πιο συγκεκριμένα, στο σχέδιο (α) δεν ορίζεται το όργανο που διαπιστώνει την επάρκεια ή μη των τεχνικών υπηρεσιών, (β) δεν είναι σαφές με ποια κριτήρια και σε ποιες περιπτώσεις την αρμοδιότητα της σύναψης σύμβασης παραχώρησης αναλαμβάνει ο εποπτεύον φορέας ή η περιφέρεια ή άλλος φορέας της κεντρικής διοίκησης και (γ) δε γίνεται διάκριση για τους αναθέτοντες φορείς της παρ. 1 (γ) του άρθρου. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η αναδιατύπωση και συμπλήρωση των παραγράφων κατά τα ανωτέρω.

Επίσης, ως προς τις περιπτώσεις (β) και (γ) της παραγράφου 6 του άρθρου 17, οι όροι “εντολή” και “εντολοδόχος” εμπίπτουν στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και ρυθμίζονται στα άρθρα 713-728 του Αστικού Κώδικα και δεν κρίνεται σκόπιμο να ρυθμίζουν σχέσεις δημοσίου δικαίου. Προτείνεται είτε η απάλειψή τους, είτε η διευκρίνιση της έννοιας τους στο άρθρο των ορισμών και ο τρόπος εφαρμογής τους στις υπό εξέταση διατάξεις.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή αφορά μόνο τις συμβάσεις παραχώρησης έργων, μην προβλέποντας αντίστοιχη ρύθμιση για τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών, ενώ για την ταυτότητα του λόγου θα έπρεπε να υπάρχει αντίστοιχη αντιμετώπιση και στις δύο περιπτώσεις.

Άρθρο 19**Κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες**

Άρθρο 19 (α): Για τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών του άρθρου 19 πρέπει να προστεθεί στην περ. (α) και το άρθρο 63 για τη συνεργασία των ελληνικών αρχών με την ευρωπαϊκή επιτροπή, στο βαθμό που το άρθρο 63 ενσωματώνει τα άρθρα 46 και 47 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ, ιδιαίτερα ως προς την υποχρέωση εφαρμογής του άρθρου 3 της δικονομικής οδηγίας 89/665/ΕΟΚ και του άρθρου 8 της δικονομικής οδηγίας 92/13/ΕΟΚ ως ισχύει και για τις συμβάσεις παραχώρησης. Η προσθήκη ή μη του άρθρου 63 και στην περίπτωση (β) θα πρέπει να συσχετισθεί με την αντίστοιχη διάταξη στο Βιβλίο της Έννομης Προστασίας του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις.

Όσον αφορά την περ. (γ) αποτελεί εθνική διάταξη, καθώς το αντίστοιχο άρθρο 6 δεν προβλέπεται στο άρθρο 19 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Κρίνεται σκόπιμο να απαλειφθεί η περ. (γ) από το κείμενο της διάταξης, καθώς με τη διατύπωση διάζευξης (“ή ... ή”) προσθέτει τη δυνατότητα εφαρμογής ενός άρθρου που αφορά γενικές αρχές και ως εκ τούτου είναι υποχρεωτικής εφαρμογής.

Άρθρο 20**Μεικτές συμβάσεις**

Άρθρο 20 παρ. 5: Στη διάταξη αυτή υπάρχει αναφορά στο *Τεχνικό Συμβούλιο Δημοσίων Έργων της ΕΚΑΑ*, χωρίς αναφορά στο πλήρες όνομα του αρκτικόλεξου. Προφανώς εννοείται η Εθνική Κεντρική Αναθέτουσα Αρχή που προβλέπεται στο Βιβλίο Ι του σχεδίου νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων. Οι κανόνες καλής νομοθέτησης απαιτούν να αναγραφεί πλήρως το όνομα, να περιληφθεί ο ορισμός του στο άρθρο 2 και να γίνει παραπομπή στο σχετικό άρθρο του σ.ν. για τις δημόσιες συμβάσεις. Ωστόσο, καθώς το θέμα των ΕΚΑΑ δεν είχε συζητηθεί και συνεπώς ούτε αποφασισθεί στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή, η σχετική αναφορά πρέπει να συσχετίζεται με την τελική ρύθμιση και στο Βιβλίο Ι. Απλούστερη λύση θα ήταν η αναφορά στο Τεχνικό Συμβούλιο Δημοσίων Έργων της Γενικής Γραμματείας Υποδομών.

Ως προς τη σκοπιμότητα της ρύθμισης, διατυπώνονται επιφυλάξεις σχετικά με την αποτελεσματικότητά της, καθώς το πλήθος των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, το διαφορετικό καθεστώς τους και ο αριθμός των μεικτών συμβάσεων αναμένεται να έχουν ως αποτέλεσμα μια δυσκίνητη διαδικασία που θα εμποδίζει την πρόοδο των συμβάσεων.

Άρθρο 28**Εχεμύθεια**

Άρθρο 28: Στο άρθρο 28, που ενσωματώνει το αντίστοιχο άρθρο της οδηγίας για την εχεμύθεια, η παράγραφος 3 αποτελεί εθνική εφαρμοστική διάταξη, η οποία παραπέμπει στα τεύχη διαγωνισμού για την εφαρμογή του. Προς το σκοπό ομοιόμορφων εφαρμοστικών μέτρων κατά την ενσωμάτωση παρόμοιων διατάξεων που υπάρχουν και στις τρεις οδηγίες (23,24 και 25), προτείνεται να εξεταστεί η προσθήκη ως εφαρμοστικών διατάξεων των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 21 σν ν. 25 / άρθρο 21 Βιβλίου Ι.

Άρθρο 29**Κανόνες που εφαρμόζονται στην επικοινωνία**

Άρθρο 29 παρ. 3: Προκειμένου να εφαρμοστεί η σχετική ευχέρεια που προβλέπει η διάταξη στις αναθέτουσες αρχές και στους αναθέτοντες φορείς να χρησιμοποιήσουν για την σύναψη συμβάσεων παραχώρησης το ΕΣΗΔΗΣ, απαιτείται να προβλεφθούν εξουσιοδοτικές διατάξεις

κατ' αναλογία αυτές των παρ. 4, 5 και 6 του άρθρου 36 του Βιβλίου Ι, ώστε να καθορισθούν οι τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες για την χρήση του ΕΣΗΔΗΣ στις συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών. Επίσης στο Βιβλίο Ι και στο αντίστοιχο άρθρο για το ΕΣΗΔΗΣ πρέπει να γίνει αναφορά στη δυνατότητα χρήσης του και για τις συμβάσεις παραχώρησης.

Άρθρο 31

Δημοσιεύσεις προκήρυξης συμβάσεων παραχώρησης

Το άρθρο 31 ρυθμίζει θέματα δημοσίευσης προκήρυξης σύμβασης παραχώρησης αλλά και την παρέκκλιση από την υποχρέωση αυτή, υπό την συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων. Για λόγους σαφήνειας και ομοιόμορφης εφαρμογής προτείνεται η προσθήκη παρ. 6 για την πρόβλεψη σύμφωνης γνώμης της ΕΑΑΔΗΣΥ πριν την σύναψη των συμβάσεων παραχώρησης που προβλέπονται στις παρ. 4 και 5 του άρθρου χωρίς δημοσίευση προκήρυξης (τεχνική μοναδικότητα/αποκλειστικότητα, άγονος διαγωνισμός) κατά τα ισχύοντα υπό το καθεστώς των προϋποθέσεων Οδηγιών 2004/18 και 2004/17 (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. δδ'ν. 4013/2011), ως εξής:

“6. Οι αποφάσεις των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων που αφορούν σύναψη σύμβασης παραχώρησης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης κατά τα οριζόμενα στις παρ. 4 και 5 του παρόντος άρθρου εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της ΕΑΑΔΗΣΥ, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών [...]” (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. δδ'ν. 4013/2011).

Άρθρο 31 παρ. 5 τρίτο εδάφιο: Η περ. (α) του τρίτου εδαφίου να διορθωθεί σύμφωνα με το Διορθωτικό στην οδηγία 23 (ΕΕΕΕ L 114/24/5.5.2015) ως ακολούθως “α) ο αιτών αποκλείεται ή μπορεί να αποκλειστεί βάσει των παραγράφων 4 έως 9 του άρθρου 41 ή δεν πληροί τα κριτήρια επιλογής που ορίζει η Αναθέτουσα Αρχή ή ο Αναθέτων Φορέας βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 41”.

Άρθρο 34

Δημοσιότητα σε εθνικό επίπεδο

Άρθρο 34: Η παρ. 1 του άρθρου 34 ρυθμίζει κατά διαφορετικό τρόπο από ότι το αντίστοιχο άρθρο 64 σν ν25 / 61 παρ. 1 Βιβλίου Ι, τη δημοσιευτέα ύλη στο ΚΗΜΔΗΣ. Έτσι στο υπό εξέταση άρθρο οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς δημοσιεύουν α) την περιληπτική προκήρυξη σύμβασης, β) τη γνωστοποίηση συναφθείσας σύμβασης και γ) τη γνωστοποίηση τροποποίησης σύμβασης παραχώρησης. Στο Βιβλίο Ι αντίστοιχα δημοσιεύονται οι προκηρύξεις, οι διακηρύξεις και οι αποφάσεις ανάθεσης. Τα δύο άρθρα διαφοροποιούνται ως προς τη δημοσίευση των διακηρύξεων, της απόφασης ανάθεσης ή της γνωστοποίησης συναφθείσας σύμβασης του παραρτήματος VII και της γνωστοποίησης τροποποίησης σύμβασης παραχώρησης κατά το παράρτημα XI. Καθώς η διαφοροποίηση στις δύο ρυθμίσεις δεν δικαιολογείται από το αντικείμενο των συμβάσεων, απαιτείται να καταστεί ενιαία για τις αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς η ρύθμιση που αφορά στη δημοσίευση σε εθνικό επίπεδο.

Στην παρ. 2 στο δεύτερο εδάφιο προβλέπεται η έκδοση τυποποιημένων εντύπων για τη σύνταξη των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και του καθ' ύλην αρμόδιου, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Αρχής. Η προτεινόμενη διάταξη αποκλίνει διττώς από τις κατά νόμο αρμοδιότητες της ΕΑΑΔΗΣΥ, όπως περιγράφονται από το άρθρο 2 του ν. 4013/2011 (Α 204). Καταρχήν ορίζεται στην περ. (ε) ότι η Αρχή εκδίδει πρότυπα τεύχη δημοπράτησης,

περιλαμβανομένων προφανώς και των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων των συμβάσεων, σύμφωνα άλλωστε και με το άρθρο 38 του υπό εξέταση νόμου. Επίσης σύμφωνα με την υποπερ. (γγ) της περ. γ του άρθρου 2 ν. 4013/2011 οι λοιπές κανονιστικές πράξεις (πλην των ΠΔ) που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση νόμου εκδίδονται μετά από *σύμφωνη γνώμη* της Αρχής. Συνεπώς, με μία αποσπασματική και εξαιρετική ρύθμιση, επιχειρείται επέμβαση στις αρμοδιότητες της ΕΑΑΔΗΣΥ κατά παράβαση των κανόνων καλής νομοθέτησης, υποβαθμίζοντας τον κεντρικό ρόλο της Αρχής ως θεματοφύλακα των δημοσίων συμβάσεων και επιφέροντας σύγχυση και ανασφάλεια σε αναθέτουσες αρχές, αναθέτοντες φορείς και οικονομικούς φορείς. Σε συνέχεια των ανωτέρω, για λόγους νομιμότητας, ενότητας των δικαϊκών κανόνων και ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού απαιτείται η επαναδιατύπωση της διάταξης συμφώνως προς τις αρμοδιότητες της Αρχής και των αντίστοιχων διατάξεων του Βιβλίου Ι.

Στην παρ. 3 προβλέπεται η δυνατότητα να δημοσιεύονται οι προκηρύξεις και σε άλλα έντυπα ή ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης με την προϋπόθεση ότι φέρουν ΑΔΑΜ, ενώ επίσης προβλέπεται η δαπάνη να βαρύνει την αναθέτουσα αρχή / αναθέτοντα φορέα. Η διάταξη είναι γενική και αόριστη και θα επιφέρει σύγχυση στις αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς, ιδιαιτέρως αν δεν προβλέπεται στις καταργούμενες διατάξεις η απαίτηση δημοσίευσης προκηρύξεων στον περιφερειακό και τοπικό τύπο σύμφωνα με το ν. 3548/2007 (Α' 68). Επισημαίνεται ότι αντίστοιχη διάταξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 61 Βιβλίου Ι (άρθρο 64 *σν ν. 25*). Συνεπώς για λόγους σαφήνειας, απλοποίησης και ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού η διάταξη αυτή πρέπει να απαλειφθεί.

Άρθρα 36 και 37

Καταπολέμηση της διαφθοράς και πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων

Τα άρθρα 36 και 37 ενσωματώνουν το άρθρο 35 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Οι διατάξεις των άρθρων προτείνεται να ενσωματωθούν σε ένα ενιαίο άρθρο στο πλαίσιο της διαμόρφωσης ενιαίου και απλοποιημένου θεσμικού πλαισίου, αλλά και για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται κάτωθι:

Άρθρο 36

Η παράγραφος 2 επαναλαμβάνει διατάξεις που αφορούν σε ορισμένους όρους αποκλεισμού και αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 41, μην περιέχοντας νέα ρύθμιση. Η συνάφεια συγκεκριμένων όρων αποκλεισμού (παρ. 4 και περ. ε', ζ' και η' της παρ. 7 άρθρου 41) με την καταπολέμηση της ευνοιοκρατίας, διαφθοράς και του ποινικού αδικήματος της απάτης δεν προκύπτει από την οδηγία και θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα κατά την εφαρμογή και ερμηνεία των διατάξεων δικαίου αφενός των δημοσίων συμβάσεων αφετέρου διατάξεων του ποινικού δικαίου. Η υποχρέωση δε κοινοποίησης του αποκλεισμού της περ' β της παρ. 2 του εν λόγω άρθρου επίσης προβλέπεται στο εδ. β' της παρ. 3 του άρθρου 44 και δεν εισάγει κανόνα δικαίου.

Για το λόγο αυτό προτείνεται η διαγραφή των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 2.

Η ενημέρωση των αρμοδίων Αρχών της περ. γ' της παρ. 2 θα πρέπει να προβλεφθεί ρητά για τις α) και β) περιπτώσεις της παραγράφου 1. Επίσης, η συσχέτιση της ενημέρωσης των αρμοδίων Αρχών αυτών με την υποχρέωση διενέργειας ελέγχων δημιουργεί σύγχυση, καθόσον κατά την έννοια των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, αφενός ο αποκλεισμός είναι υποχρεωτικός για την αναθέτουσα αρχή και αφετέρου η λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων δεν άγει σε έλεγχο.

Για το λόγο αυτό προτείνεται η αντικατάσταση της περ. γ' ως εξής: *“γ) ενημερώνουν αμελλητί την ΕΑΑΔΗΣΥ, την Επιτροπή Ανταγωνισμού και τις αρμόδιες κυβερνητικές, δημόσιες*

και δικαστικές αρχές και υπηρεσίες καταπολέμησης της διαφθοράς και της απάτης, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.”

Σχετικά με την παράγραφο 3 η εν λόγω ρύθμιση θα πρέπει να είναι ενιαία και κοινή για όλους τους λόγους αποκλεισμού και για το λόγο αυτό προτείνεται να συμπεριληφθεί στο σχετικό άρθρο 41.

Σχετικά με την παράγραφο 4 η εν λόγω ρύθμιση δεν εισάγει κανόνα δικαίου. Αναφέρεται στην εφαρμογή του άρθρου 37 και προτείνεται να διαγραφεί.

Σχετικά με την παράγραφο 5 αναφέρονται τα εξής:

Η πρόταση για υποχρεωτική προσάρτηση συμφώνου ακεραιότητας στις συμβάσεις παραχώρησης τίθεται ατελώς, δεν αποτυπώνει ολοκληρωμένο πλαίσιο εφαρμογής και ενδέχεται να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που επιδιώκει να υποστηρίξει ο θεσμός.

Πρώτον, η πρόταση δεν λαμβάνει υπόψη της τις αρμοδιότητες και τις δράσεις των εθνικών ελεγκτικών οργάνων στο τομέα των δημοσίων συμβάσεων, στο πλαίσιο των οποίων θα πρέπει αυτή να εναρμονιστεί.

Επίσης, στην πρόταση δεν αναφέρεται το όργανο και ο τρόπος παρακολούθησης της τήρησης του συμφώνου ακεραιότητας. Η τήρηση του συμφώνου πρέπει να παρακολουθείται από θεσμικό όργανο ελέγχου που να παρέχει τις εγγυήσεις της διαφάνειας, της αμεροληψίας, της αντικειμενικότητας, της ακεραιότητας και της προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος. Σχετικά δε με τον τρόπο παρακολούθησης δεν τίθεται καμία πρόβλεψη στη διάταξη.

Επιπλέον, η παρακολούθηση του συμφώνου ακεραιότητας θα πρέπει να εναρμονιστεί με την παρακολούθηση και έλεγχο των δημοσίων συμβάσεων σε σχέση με τις αρμοδιότητες των αρμοδίων συλλογικών οργάνων, όπως των επιτροπών παρακολούθησης των παραχωρήσεων έργων/υπηρεσιών, ή άλλων θεσμικών οργάνων επίβλεψης και παρακολούθησης (π.χ. επιβλέπων μηχανικός), όπως και των αρμοδίων ελεγκτικών οργάνων της χώρας που δραστηριοποιούνται στο τομέα των δημοσίων συμβάσεων, κατά τα προαναφερθέντα.

Τέλος, θα πρέπει να αποσαφηνιστούν οι κυρώσεις μη τήρησης του συμφώνου ακεραιότητας αλλά και τα δικαιώματα έννομης προστασίας του θιγόμενου.

Θα πρέπει δε να περιέχονται ρυθμίσεις σχετικά με τις συνέπειες/κυρώσεις του οργάνου που παρακολουθεί την τήρηση της ρήτρας ακεραιότητας, σε περίπτωση που διαπιστωθεί από ελεγκτικό όργανο ότι ο ανάδοχος παραβαίνει τα συμφωνημένα στο σύμφωνο ακεραιότητας, ενώ δεν έχουν γίνει οι εν λόγω συστάσεις από το πρώτο όργανο.

Επί του υφιστάμενου περιεχομένου της διάταξης, η πρόταση του συμφώνου ακεραιότητας εγγυάται την αποχή από ενέργειες που εμπίπτουν στις περιπτώσεις των στοιχείων ε' ζ' και η' της παραγράφου 7 του άρθρου 41. Η παρακολούθηση τήρησης των περιοριστικά αναφερομένων αυτών περιπτώσεων μέσω της ρήτρας ακεραιότητας δεν φαίνεται να αποδίδει την πρόσθετη αξία του θεσμού αυτού, καθόσον η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει έτσι κι αλλιώς και σε κάθε περίπτωση να παρακολουθεί την πλήρωση των όρων της σύμβασης, αλλά και των σχετικών όρων αποκλεισμού καθ' όλη την διαδικασία εκτέλεσης της σύμβασης. Εξάλλου οι περιπτώσεις ζ) και η) της εν λόγω παραγράφου αναφέρονται στην ανάθεση και όχι στην εκτέλεση της σύμβασης.

Επιπλέον, ζήτημα τίθεται για τον ακριβή προσδιορισμό του πεδίου παρακολούθησης της σύμβασης από το όργανο αυτό, ήτοι περιπτώσεις μη τήρησης χρονοδιαγραμμάτων, συνεχών τροποποιήσεων της σύμβασης και άλλων παρόμοιων καταστάσεων από τον Ανάδοχο που ανακύπτουν στην εκτέλεση της σύμβασης και που δύναται να θεωρηθούν ότι υποκρύπτουν ζητήματα ακεραιότητας και αδιαφάνειας.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, η προτεινόμενη διάταξη της παραγράφου 5 του υποβληθέντος σχεδίου νόμου χρήζει πληρέστερης ρύθμισης για την εφαρμογή της και ως εκ τούτου απαιτείται η ανασύνταξή της κατά πλήρη και ορισμένο τρόπο κατά ακολουθίαν του άρθρου 45 του Ν. 4281/2014 με την ειδική πρόβλεψη έκδοσης δευτερογενούς κανόνα δικαίου, που θα αποτελεί προϋπόθεση εφαρμογής της και θα ρυθμίζει όλα τα ανωτέρω ζητήματα.

Κατόπιν όλων αυτών, σκόπιμο είναι να ενσωματωθούν στο ενιαίο άρθρο (36 και 37) η παράγραφος 1, η περίπτωση γ' της παραγράφου 2, η παράγραφος 5, εφόσον ανασυνταχθεί κατά τα ανωτέρω, και η παράγραφος 6 .

Άρθρο 37

Στην παράγραφο 6 να προστεθεί η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής για ενημέρωση στην Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων σε περίπτωση συνδρομής κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων και των σχετικών μέτρων που ελήφθησαν, κατά το πρότυπο της παρ. 5 του άρθρου 45 του Ν. 4281/2014.

Στην παράγραφο 8 να προστεθεί η αποστολή της έκθεσης στην ΕΑΑΔΗΣΥ.

Άρθρο 38

Έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης

Άρθρο 38 παρ. 8: Στην παρ. 8 δίδονται δύο εξουσιοδοτήσεις στον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και στον ΥΠΥΜΕΔΙ για την έκδοση υποδειγμάτων δεσμευτικών ή μη, διακηρύξεων διαγωνισμών ΣΔΙΤ και παραχώρησης έργου αντίστοιχα, ύστερα από γνώμη της ΕΑΑΔΗΣΥ. Και για τη διάταξη αυτή ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν για τη διάταξη του άρθρου 38 παρ. 2. Για λόγους νομιμότητας, ενότητας δικαικών κανόνων και ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού απαιτείται η επαναδιατύπωσή της κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 48 παρ. 5 για του Βιβλίου Ι (άρθρο 50 παρ. 5 σν ν. 25).

Άρθρο 39

Τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις

Άρθρο 38 παρ. 1: Η διατύπωση δεν ανταποκρίνεται απόλυτα στην αντίστοιχη της Οδηγίας. Προτείνεται η αναδιατύπωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου ως εξής: “Στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης περιλαμβάνονται οι τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις που καθορίζουν τα χαρακτηριστικά που απαιτείται να έχουν τα έργα ή/και οι υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης.

Άρθρο 41

Επιλογή και ποιοτική αξιολόγηση των υποψηφίων

Άρθρο 41: Στην πρόταση ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ προτείνεται από τους δυνητικούς, για το κάθε ΚΜ κατά την Οδηγία λόγους αποκλεισμού, η υποχρεωτικότητα αποκλεισμού μόνο για τις περιπτώσεις ε), ζ) και η) της παρ. 7. Η ρύθμιση αυτή διαφοροποιείται από την σχετική πρόταση ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ, όπου υιοθετούνται περισσότεροι υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού, χωρίς να προκύπτει σαφής λόγος διαφοροποίησης. Σε κάθε περίπτωση, η διαφοροποίηση θα μπορούσε να χωρεί με κριτήριο την αξία της σύμβασης, δηλαδή συγκεκριμένος λόγος θα μπορούσε να προβλέπεται ως υποχρεωτικός λόγος αποκλεισμού για τις συμβάσεις πάνω από τα όρια των Οδηγιών και ως δυνητικός λόγος αποκλεισμού για τις συμβάσεις κάτω από τα όρια αυτών.

Σε περίπτωση που αποφασιστεί τροποποίηση της ρύθμισης, θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν και οι διατάξεις β) και γ) της παρ. 8 του ίδιου άρθρου, όπως και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 44.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι η παρούσα διατύπωση της παρ. 7 δημιουργεί σύγχυση ως προς την αντιμετώπιση των λόγων αποκλεισμού που περιλαμβάνονται σε αυτήν. Πράγματι, στην αρχή της παραγράφου 7 αναφέρεται ότι οι ΑΑ μπορούν να προβλέπουν στα τεύχη του διαγωνισμού ότι οικονομικός φορέας αποκλείεται για τους παρακάτω λόγους (α' έως θ'). Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον κάποιος/κάποιοι από τους λόγους αυτούς προβλεφθεί/-ούν στα τεύχη και η συνδρομή του διαπιστωθεί, υποχρεωτικά αποκλείεται ο αντίστοιχος οικονομικός φορέας. Η συμπερίληψη του τελευταίου εδαφίου (για τους λόγους ε', ζ' και η') δημιουργεί σύγχυση, καθώς ο αποκλεισμός είναι υποχρεωτικός εφόσον διαπιστωθεί *οποιοσδήποτε* από τους λόγους, ενώ δυνητική για την ΑΑ είναι η *πρόβλεψη* των λόγων στα τεύχη διαγωνισμού. Εφόσον η βούληση του συντάκτη είναι ειδικά οι λόγοι ε', ζ' και η' υποχρεωτικά να περιλαμβάνονται στα τεύχη ανεξαρτήτως της επιθυμίας της ΑΑ, προτείνεται να αφαιρεθούν από την απαρίθμηση της παρ. 7 και να αποτυπωθούν σε άλλη παράγραφο (όμοια με την παρ. 4).

Επίσης, στο άρθρο αυτό θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθεί η διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 36 (αφαιρείται από το σχετικό άρθρο).

Σχετικά με την περ. Β' της παρ. 6, προτείνεται να αφαιρεθεί ως δυσανάλογα περιοριστικό και πάντως χαμηλό το πλαφόν των 1.000 ευρώ για τα ποσά που οφείλονται σε φόρους ή σε ασφαλιστικές εισφορές, ώστε να κρίνεται κατά περίπτωση από την ΑΑ/ΑΦ.

Σχετικά με την παράγραφο 9 κρίνεται σκόπιμο, για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού, να προσδιοριστεί ο τρόπος/αρμόδιο όργανο που θα κρίνει την επάρκεια ή μη των μέτρων που λαμβάνουν οι οικονομικοί φορείς, οι ειδικότεροι όροι και η διαδικασία εφαρμογής, κάτι που μπορεί να γίνει και με δευτερογενή νομοθεσία (με χρόνο έκδοσης ταυτόχρονο με την έναρξη ισχύος του εν θέματι νόμου για λόγους προσηκούσας ενσωμάτωσης της σχετικής διάταξης της Οδηγίας).

Θα πρέπει, επίσης, να προβλεφθεί ότι η απόφαση της ΑΑ/ΑΦ περί επάρκειας ή μη του υποψηφίου θα αποστέλλεται στην ΕΑΑΔΗΣΥ αμελλητί, όπως και τυχόν απόφαση περί ανατροπής της μετά από άσκηση ενδίκων βοηθημάτων.

Άρθρο 42**Αποδεικτικά μέσα**

Άρθρο 42: Το άρθρο 42 για τα αποδεικτικά μέσα αποτελεί εθνική εφαρμοστική ρύθμιση, υιοθετούσα σε μεγάλο βαθμό αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 80, 81 για τη συμπλήρωση – αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών και 76 παρ. 1 για τα μέσα απόδειξης στην περίπτωση στήριξης στις ικανότητες άλλων φορέων σν ν25 / άρθρα 80, 81 και 72 παρ. 1 Βιβλίου Ι, που ενσωματώνουν τα αντίστοιχα άρθρο 60, 56 παρ. 3 και 63 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Από τις διαφοροποιήσεις του υπό εξέταση άρθρου προτείνεται να μην υιοθετηθεί η απάλειψη (περ. (β) της παρ. 2) της διαθεσιμότητας της επίσημης βεβαίωσης αρμόδιας αρχής ότι δεν εκδίδονται έγγραφα ή πιστοποιητικά που αναφέρονται στην σχετική παράγραφο, μέσω του επιγραμμικού αποθετηρίου πιστοποιητικών (e-certis).

Άρθρο 43**Ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής**

Άρθρο 43 παρ. 3: Το άρθρο 43 αποτελεί εθνική εφαρμοστική ρύθμιση βασιζόμενη στο άρθρο 73 του Βιβλίου Ι (άρθρο 79 σν ν. 25) για το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης και τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2016/7 για την καθιέρωση τυποποιημένου εντύπου αυτού. Στην παρ. 3 προβλέπεται ο καθορισμός του μορφότυπου του ερωτηματολογίου ποιοτικής επιλογής στα τεύχη διαγωνισμού, συνεπώς στη διακριτική ευχέρεια κάθε αναθέτουσας αρχής / αναθέτοντα φορέα. Στο σχετικό άρθρο για το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης για τις συμβάσεις χαμηλής αξίας του Βιβλίου Ι, προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης τυποποιημένου εντύπου από την ΕΑΑΔΗΣΥ. Κρίνεται σκόπιμο, για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού να περιληφθεί αντίστοιχη πρόβλεψη και στην υπό εξέταση διάταξη. Τέλος στην ίδια παράγραφο πρέπει να διορθωθεί η αναφορά στην χρήση του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Συμμετοχής του άρθρου 59 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ σε Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης του αντίστοιχου άρθρου του Βιβλίου Ι.

Άρθρο 44**Αποκλεισμός οικονομικού φορέα από συμβάσεις παραχώρησης**

Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 θα πρέπει να επαναδιατυπωθούν σε σχέση με τη πρόταση αλλαγής του άρθρου 41.

Σχετικά με την διάταξη της παρ. 3 αναφέρονται τα εξής:

Ο αποκλεισμός υποψηφίου αναδόχου θα πρέπει να επιβάλλεται από το αρμόδιο σχετικά με το λόγο αποκλεισμού όργανο, καθόσον αυτό θα αξιολογήσει την σχετική επιβολή ή μη με βάση στοιχεία, όπως η βαρύτητα της πράξης, τα σχετικά μέτρα που υποβλήθηκαν για απόδειξη της αξιοπιστίας του για την εκτέλεση της σύμβασης κλπ. Για το λόγο αυτό προτείνεται η Απόφαση επιβολής να εκδίδεται με τη συμμετοχή τουλάχιστον:

- i) για τις περιπτώσεις α' έως στ' της παραγράφου 4 και της περ. β) και ζ) της παρ. 7 του άρθρου 41 από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- ii) για τις περιπτώσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 41 που αφορούν στη καταβολή φόρων από τον Υπουργό Οικονομικών
- iii) για τις περίπτωση παράβαση διάταξης περιβαλλοντικού δικαίου κατά την περίπτωση α) της παρ. 7 του άρθρου 41 από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- iv) για την περίπτωση παράβασης διάταξης κοινωνικού ή εργατικού δικαίου κατά την περ. 1) της παρ. 7 του άρθρου 41 και της παρ. 5 του ίδιου άρθρου που αφορά στην καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης από τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

- v) για τις περιπτώσεις γ' και στ' του άρθρου 7 του άρθρου 41 από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης, Ναυτιλίας και τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
 vi) για την περίπτωση ε' του άρθρου 7 του άρθρου 41 από την Αρχή Ανταγωνισμού
 vii) για τις περιπτώσεις δ) και η) του άρθρου 7 του άρθρου 41 από την ΕΑΑΔΗΣΥ
 viii) για την περίπτωση θ) του άρθρου 7 του άρθρου 41 από τον Υπουργό Άμυνας και Ασφάλειας.

Στην παρ. 6 προτείνεται να προστεθεί ότι στην ΕΑΑΔΗΣΥ, τη ΓΓΕ και τη ΓΓΥ γνωστοποιούνται και τυχόν αποφάσεις που ανατρέπουν τον αποκλεισμό μετά από άσκηση ενδίκου βοηθήματος, καθώς και ότι ο κατάλογος των αποκλεισθέντων οικονομικών φορέων στην Εθνική Βάση Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων είναι προσβάσιμος μόνο από τις αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς, τη ΓΓΕ, τη ΓΓΥ και την ΕΑΑΔΗΣΥ.

Άρθρο 45

Προθεσμίες παραλαβής αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών για τη σύμβαση παραχώρησης

Άρθρο 45 παρ. 3 (β): Η αναφορά “από την ημερομηνία ανάρτησης στο ΚΗΜΔΗΣ ...” να αντικατασταθεί “από την ημερομηνία δημοσίευσης στο ΚΗΜΔΗΣ ...” Πρβλ και άρθρο 8 παρ. 2 εδαφ. (β)

Άρθρο 48

Ματαίωση διαδικασίας ανάθεσης

Το άρθρο 48 για τη ματαίωση της διαδικασίας ανάθεσης αποτελεί εθνική εφαρμοστική διάταξη, αντίστοιχη με αυτή του άρθρου 95 σν ν 25 / 119 Βιβλίου Ι. Στην παρ. 1 της διάταξης αυτής ρυθμίζεται η δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής / αναθέτοντα φορέα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις να ματαιώσει τη διαδικασία ανάθεσης. Επί της ρύθμισης και προκειμένου να μη δημιουργηθεί σύγχυση στις α.α. / α.φ., πρέπει η περ. β) που αφορά τη ματαίωση της ανάθεσης λόγω προηγηθείσας διαδικασίας που απέβη άγονη να αναδιατυπωθεί ώστε να καταστεί υποχρεωτική καθώς δεν υπάρχει εν τους πράγμασι άλλη δυνατότητα στην α.α. / α.φ. Συνεπώς προτείνεται να προηγηθεί παράγραφος για τη ματαίωση διαδικασίας ανάθεσης εφόσον απέβη άγονος ο διαγωνισμός και στη συνέχεια σε έτερη παράγραφο να προβλέπονται οι λόγοι που α.α. / α.φ. δύναται να ματαιώσει τη διαδικασία ανάθεσης. Και στις δύο παραγράφους κρίνεται σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας, ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού να προστεθεί ότι η ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση της α.α. / α.φ. λαμβάνεται “μετά από γνώμη του αρμοδίου οργάνου”, ρύθμιση που υπάρχει στο αντίστοιχο άρθρο του σν ν25 / Βιβλίου Ι.

Κρίνεται επίσης σκόπιμο, για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού, να ακολουθηθεί η αντίστοιχη ρύθμιση του Βιβλίου Ι και να προστεθεί η παρ. 3 που δεν μεταφέρθηκε στο υπό εξέταση άρθρο καθώς και στην παρούσα παρ. 3 ,να προστεθεί στη δυνατότητα επανάληψης οποιασδήποτε φάσης η ρύθμιση “με τροποποίηση ή μη των όρων της”.

Άρθρα 49 – 57**Κανόνες για την εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης****Άρθρο 52****Υπεργολαβία**

Στην παρ. 2 αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής / αναθέτοντα φορέα να ζητήσει από τον προσφέροντα ή αιτούντα οικονομικό φορέα να αναφέρει στην προσφορά του το τμήμα της σύμβασης που προτίθεται να αναθέσει ως υπεργολαβία. Η ρύθμιση αυτή διαφοροποιείται από την σχετικό άρθρο ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ, άρθρο 55 σν ν25 / 53 Βιβλίου Ι, η οποία προβλέπει ως υποχρέωση να ζητείται η δήλωση του τμήματος που θα ανατεθεί ως υπεργολαβία καθώς και τους προτεινόμενους υπεργολάβους, χωρίς να υπάρχει σχετικός λόγος απόκλισης. Επισημαίνεται ότι η επιλογή της ν 25 για την υποχρεωτική δήλωση της υπεργολαβίας αποτελεί ομόφωνη απόφαση της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής (ν.ε) κατόπιν εξαντλητικής συζήτησης μεταξύ των μελών της πρβλ πρακτικό 13 ν.ε.). Συνεπώς, για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου μιας εθνικής πολιτικής για τις υπεργολαβίες, απαιτείται η ρύθμιση του υπό εξέταση άρθρου να επαναδιατυπωθεί κατά την αντίστοιχη του άρθρου 55 σν ν 25 / 53 Βιβλίου Ι.

Επίσης, κρίνεται σκόπιμο, για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής δικαίου και ασφάλειας αυτού καθώς δεν υπάρχει σχετικός λόγος απόκλισης για τις συμβάσεις παραχώρησης, να προστεθούν η παράγραφος 6 για τις συμβάσεις παραχώρησης έργου καθώς και το δεύτερο εδάφιο της παρ. 7 και η παρ. 8 για τις αντίστοιχες συμβάσεις παραχώρησης του άρθρου 99 σν ν 25 / 142 παρ. 6, 7 και 8 Βιβλίο Ι.

Άρθρο 53

Εταιρία ειδικού σκοπού Προτείνεται να αναδιατυπωθεί η παρ. 3, καθώς ο Παραχωρησιούχος έχει πάντα την ιδιότητα του μετόχου ή εταιρού, ως εξής: *“3. Μέτοχοι ή εταιροι δύνανται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου που δύνανται να αποκτήσουν μετοχές [...] των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και ο παραχωρησιούχος.”*

Άρθρο 55**Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους**

Στο άρθρο 55 περιλαμβάνονται οι όροι και προϋποθέσεις για την τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους. Υποπεριπτώσεις της τροποποίησης αποτελούν τα συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους (παρ. 1 β΄) και οι τροποποιήσεις λόγω απροβλέπτου (παρ. 1 γ΄). Για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής των διατάξεων και για την ταυτότητα του λόγου με όσα ισχύουν στο εθνικό δίκαιο για τις συμπληρωματικές συμβάσεις του κλασικού και των εξαιρούμενων τομέων (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. δδ΄ ν. 4013/2011), προτείνεται η προσθήκη στο τέλος της παρ. 1 πρόβλεψης σύμφωνης γνώμης της ΕΑΑΔΗΣΥ πριν την απόφαση περί τροποποίησης των συμβάσεων παραχώρησης που προβλέπεται στην παρ. 1 β΄ και γ΄ του άρθρου (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. δδ΄ ν. 4013/2011), ως εξής:

“Οι αποφάσεις των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων που αφορούν τροποποίηση σύμβασης παραχώρησης άνευ διεξαγωγής νέας διαδικασίας κατά τα οριζόμενα στις περ. β΄ και γ΄ της παρούσας παραγράφου εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της ΕΑΑΔΗΣΥ, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών [...]” (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. δδ΄ ν. 4013/2011).

Διακυβέρνηση: Άρθρα 58-61**Άρθρο 58****Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων**

Οι υποχρεώσεις παρακολούθησης, υποβολής σχετικών εκθέσεων στην ΕΕ, υποστήριξης και καθοδήγησης των αναθετουσών αρχών αποτελούν αρμοδιότητες που ήδη η ΕΑΑΔΗΣΥ ασκεί εκ του ιδρυτικού της Νόμου 4013/2011 (συντονιστικές, συμβουλευτικές, εποπτικές), που αποτελεί εξάλλου και το κεντρικό σημείο επαφής με τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εξάλλου, ο ρόλος της διακυβέρνησης θα πρέπει να εκτελείται από ένα μόνο κύριο όργανο, το οποίο θα φέρει και την σχετική ευθύνη. Αντιθέτως, οι αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου -δικαστικού οργάνου κατά τη φύση του- δεν συνάδουν με τις υποχρεώσεις της διακυβέρνησης. Επομένως, στην παράγραφο 1 θα πρέπει να αφαιρεθεί το Ελεγκτικό Συνέδριο, η αρμοδιότητα του οποίου είναι η άσκηση προληπτικού ελέγχου στο πλαίσιο το Οργανισμού του.

Επίσης, η παράγραφος 2 που αναφέρεται στην αρμοδιότητα άσκησης προληπτικού ελέγχου από το ΕΣ δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος κεφαλαίου και θα πρέπει να απαλειφθεί.

Τέλος, και η παράγραφος 3 πρέπει να απαλειφθεί. Δεν γίνεται κατανοητό για ποιο λόγο η ΕΑΑΔΗΣΥ παρακολουθεί τις συμβάσεις παραχώρησης που η εκτιμώμενη αξία υπολείπεται του χρηματικού ορίου της παρ. 5 του άρθρου 1 και δεν ορίζεται κάποιο άλλο όργανο.

Προτείνεται η αντικατάσταση του άρθρου 58 όπως αυτό προτάθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπής, ήτοι:

“1. Για να εξασφαλίζεται η ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ασκεί τα καθήκοντα που ορίζονται στο παρόν άρθρο, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στον Ν. 4013/2011 (Α 204).

2. Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρακολουθεί και ελέγχει την ορθή εφαρμογή των κανόνων για την ανάθεση των Συμβάσεων Παραχώρησης. Όταν η Αρχή εντοπίζει συγκεκριμένες παραβιάσεις, όπως απάτη, διαφθορά, σύγκρουση συμφερόντων και άλλες σοβαρές παρατυπίες ή συστημικά προβλήματα, δύναται να ασκήσει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο στοιχείο ζ) της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011, καθώς και να αναφέρει τις παραβιάσεις ή τα προβλήματα αυτά σε άλλες εθνικές ελεγκτικές αρχές, στα δικαστήρια ή δικαιοδοτικά όργανα ή σε άλλες αρμόδιες αρχές ή υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων του Συνηγόρου του Πολίτη, της Επιτροπής Ανταγωνισμού, του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, την Βουλή ή τις Επιτροπές της.

3. Τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων παρακολούθησης σύμφωνα με την παράγραφο 2 τίθενται στη διάθεση του κοινού με τα κατάλληλα μέσα πληροφόρησης.

4. Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. συντάσσει ανά τριετία έκθεση παρακολούθησης η οποία παρέχει επισκόπηση των συχνότερων περιπτώσεων πλημμελούς εφαρμογής των κανόνων ανάθεσης των Συμβάσεων Παραχώρησης, περιλαμβανομένων και των πιθανών διαρθρωτικών ή επαναλαμβανόμενων προβλημάτων στην εφαρμογή των κανόνων, πιθανών περιπτώσεων απάτης και άλλων παράνομων συμπεριφορών. Η έκθεση κοινοποιείται στον Υπουργό

Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής και διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφόσον το ζητήσει.”

Άρθρο 59 **Καθοδήγηση και υποστήριξη**

Η ευθύνη για την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας εναπόκειται στην ΕΑΑΔΗΣΥ με βάση το ιδρυτικό της νόμο και τις αρμοδιότητες που αυτός προβλέπει και οι οποίες ασκούνται ήδη από τριετίας με παροχή συνεχούς υποστήριξης και ευρείας αλλά και εξειδικευμένης καθοδήγησης προς τις αναθέτουσες αρχές.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει το άρθρο 59 να αναδιατυπωθεί με το περιεχόμενο που είχε αποφασιστεί στη αρμόδια Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή ως εξής:

“Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρέχει δωρεάν πληροφορίες και καθοδήγηση για την ερμηνεία και την εφαρμογή της ενωσιακής και της εθνικής νομοθεσίας όσον αφορά την ανάθεση Συμβάσεων Παραχώρησης, ώστε να βοηθήσει τις Αναθέτουσες Αρχές, τους Αναθέτοντες Φορείς και τους Οικονομικούς Φορείς στην ορθή εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.”

Άρθρο 60 **Καταχώρηση στο ΚΗΜΔΗΣ**

Σε συνέχεια της παρατήρησης στο άρθρο 34 του υπό εξέταση σχεδίου νόμου, να προστεθεί στην περ. (α) της παραγράφου 1 και η καταχώρηση των διακηρύξεων των συμβάσεων παραχώρησης κατ' αντιστοιχία με το άρθρο 38 του Βιβλίου Ι.

Επίσης, καθώς το συμβατικό αντάλλαγμα δεν εξαντλείται στην τυχόν χρηματοδοτική συμβολή του δημοσίου, αλλά προέρχεται και από τους χρήστες ή συνίσταται σε άλλα ανταλλάγματα, είναι σκόπιμο για την παρακολούθηση της σύμβασης παραχώρησης και για λόγους διαφάνειας να περιληφθεί στα καταχωρούμενα στο ΚΗΜΔΗΣ στοιχεία και κάποιο από το οποίο να προκύπτει ο κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου που αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη σύμβαση παραχώρησης σε ετήσια βάση (ως περ. στ').

Άρθρο 61 **Τεκμηρίωση διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης**

Καθώς ο φάκελος που προβλέπεται στο άρθρο 61 περιλαμβάνει υποφάκελο ανάθεσης και υποφάκελο εκτέλεσης, ορθότερο είναι να διορθωθεί ο τίτλος σε *“Τεκμηρίωση διαδικασίας ανάθεσης και εκτέλεσης σύμβασης παραχώρησης”*.

ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ **Άρθρο 62** **Είδη έννομης προστασίας κατά το στάδιο της ανάθεσης**

Προτείνεται η διαγραφή της παρ. 2, καθώς καλύπτεται από τα οριζόμενα στο άρθρο 1 παρ. 6 (βλ. οπωσδήποτε σχόλια στο οικείο άρθρο).

Άρθρο 63
Συνεργασία των ελληνικών αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Για την περιγραφόμενη στο εν λόγω άρθρο διαδικασία δεν έχουν ληφθεί υπόψη τα οριζόμενα στο νόμο 4013/2011 και ειδικότερα οι προβλέψεις της παρ. ββ του άρθρου 2, στο πλαίσιο των οποίων η ΕΑΑΔΗΣΥ ήδη αποτελεί το κεντρικό σημείο επικοινωνίας και συντονισμού των ελληνικών αρχών με τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με φερόμενες παραβάσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας επί των δημοσίων συμβάσεων, με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών περί παραβιάσεων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και δικαστικής εκπροσώπησης της χώρας στα δικαστικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην απάντηση των ελληνικών αρχών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με φερόμενες παραβάσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας επί των δημοσίων συμβάσεων, προσαρτώνται υποχρεωτικά τα αποτελέσματα έρευνας της Αρχής, σχετικά με την προσήκουσα ερμηνεία, τήρηση και εφαρμογή των εν λόγω κανόνων στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στην υπό περίπτωση ζ' ελεγκτικής αρμοδιότητάς της.

Επίσης δεν έχει ληφθεί υπόψη η σχετική διάταξη του άρθρου 2.4.2. του ν. 4336/2015 (3ο μνημόνιο), σύμφωνα με το οποίο θα αρχές θα διασφαλίσουν ότι η ΕΑΑΔΗΣΥ θα παραμείνει ο κύριος φορέας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων στην Ελλάδα.

Δοθέντων των ανωτέρω, οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις του υπόψη άρθρου 63 κρίνεται αναγκαίο να περιλάβουν νέα παρ. 7 ως εξής: *“7. Η ΕΑΑΔΗΣΥ αποτελεί το κεντρικό σημείο επικοινωνίας και συντονισμού των ελληνικών αρχών με τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με φερόμενες παραβάσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας επί των συμβάσεων παραχώρησης, με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών περί παραβιάσεων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και δικαστικής εκπροσώπησης της χώρας στα δικαστικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην απάντηση των ελληνικών αρχών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με φερόμενες παραβάσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας επί των συμβάσεων παραχώρησης προσαρτώνται υποχρεωτικά τα αποτελέσματα έρευνας της Αρχής, σχετικά με την προσήκουσα ερμηνεία, τήρηση και εφαρμογή των εν λόγω κανόνων στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στην υπό περίπτωση ζ' της παρ. 2 του αρ. 2 του ν. 4013/2011 (Α' 204) ελεγκτικής αρμοδιότητάς της.”*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Β'

Επίλυση διαφορών κατά την εκτέλεση της Σύμβασης Παραχώρησης

Άρθρο 64

Διαδικασίες επίλυσης διαφορών

Με το παρόν άρθρο ορίζεται ότι για την επίλυση διαφορών μεταξύ των αναθετουσών αρχών ή των αναθετόντων φορέων και των παραχωρησιούχων, που αναφύονται κατά την εκτέλεση Συμβάσεων Παραχώρησης Έργων ή Υπηρεσιών, μπορούν να εφαρμόζονται εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης των διαφορών, σύμφωνα με τις διαδικασίες των επόμενων άρθρων.

Ειδικά για τις διαφορές από την εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης που υλοποιούνται ως Συμπράξεις Δημόσιου-Ιδιωτικού Τομέα του Ν. 3389/2005, ορίζεται ότι επιλύονται σύμφωνα

με τη διαδικασία του άρθρου 31 του Ν. 3389/2005, ήτοι με διαιτησία, χωρίς να προκύπτει ο δικαιολογητικός λόγος της διαφοροποίησης. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η διαγραφή της παρ. 2 (βλ. και σχόλιο επί άρθρου 1 παρ. 6).

Άρθρο 66 **Δικαστική επίλυση διαφορών – Διαμεσολάβηση**

Στην παράγραφο 4 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικά με την συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου και με τις επόμενες παραγράφους προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης αναίρεσης κατά των αποφάσεων του πολιτικού εφετείου, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία.

Εντούτοις, αναφορικά με τη διάταξη ότι το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου, δεν αιτιολογείται ποιοι λόγοι υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος δικαιολογούν τη σχετική απόκλιση.

Επίσης, με την παράγραφο 5 ορίζεται ότι για την έκδοση απόφασης αρκεί και πιθανολόγηση. Ωστόσο, οριστική κρίση του Δικαστηρίου δεν νοείται στην ελληνική έννομη τάξη με πιθανολόγηση, καθώς η οριστική κρίση του Δικαστηρίου πρέπει να είναι αποτέλεσμα πλήρους απόδειξης, προκειμένου να εγγυάται ασφάλεια δικαίου, πολύ δε περισσότερο που το αρμόδιο Δικαστήριο θα αποφαινεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. Διαφορετική, βεβαίως, είναι η περίπτωση έκδοσης προσωρινής δικαστικής απόφασης, όπου εν προκειμένω αρκεί η πιθανολόγηση για την ευδοκίμηση του σχετικού ένδικου βοηθήματος.

Συγκεκριμένα με τις αποκλίσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 4, 5 & 6 του εν λόγω άρθρου 66 δεν τηρούνται οι αρχές της καλής νομοθέτησης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 4048/2012 (ΦΕΚ Α 34), και ιδίως της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας, της αποφυγής αποκλινοσών από την κατά περίπτωση γενική πολιτική ή αντιφατικών ρυθμίσεων.

Άρθρο 67 **Διαιτησία**

Με το παρόν άρθρο εισάγεται η δυνατότητα πρόβλεψης στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης ρήτρας διαιτησίας.

Οι ειδικότεροι όροι της διαιτησίας ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης.

Στο ελληνικό δίκαιο υπάρχουν προβλέψεις για ημεδαπές διαιτησίες, κατά τις διατάξεις των άρθρων 867 επόμεν. Κ.Πολ.Δικ., και διεθνείς διαιτησίες, κατά τις διατάξεις του ν. 2735/1999. Δεδομένου ότι δεν φαίνεται να αιτιολογείται η απόκλιση από τις υφιστάμενες διατάξεις, προτείνεται για λόγους ομοιόμορφης εφαρμογής η τροποποίηση του εν λόγω άρθρου με παραπομπή στις αμέσως παραπάνω αναφερθείσες διατάξεις.

Άρθρο 69

Όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων παραχώρησης

Η πρόβλεψη της παρ. 8 για τη συγκρότηση από αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα του άρθρου 4 παρ. 1 (α) των γνωμοδοτικών συλλογικών οργάνων ανάθεσης και εκτέλεσης (δυνάμει της παρ. 12) από νομικούς, τεχνικούς ή χρηματοοικονομικούς υπαλλήλους, είναι γενική και αόριστη, θα επιφέρει σύγχυση σε αναθετουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς με την ανάκυψη ερμηνευτικών ζητημάτων. Εφόσον ο νομοθέτης θέλει υπαλλήλους συγκεκριμένων κατηγοριών να συμμετέχουν στα γνωμοδοτικά όργανα, ο προσδιορισμός της κατηγορίας πρέπει να είναι ορισμένος και να ανταποκρίνεται είτε σε κατηγορίες πτυχιών πανεπιστημιακής ή / και τεχνολογικής εκπαίδευσης, ή στις κατηγορίες προσωπικού όπως προβλέπονται στην οργάνωση των υπηρεσιών, άλλως θα προκύψουν ζητήματα ορθής συγκρότησης συλλογικών οργάνων.

Η περ. (β) για τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών έχει τις ίδιες προϋποθέσεις με την περ. (α) για τις συμβάσεις παραχώρησης έργου' επισημαίνεται δε ότι απαιτούν και στις δύο περιπτώσεις στελέχη για την αξιολόγηση τεχνικού έργου. Εφόσον δεν τέθηκε εκ παραδρομής ο όρος αυτός για τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών, πρέπει οι δύο περιπτώσεις να ενωθούν σε μία, χωρίς διάκριση ανάμεσα σε συμβάσεις παραχώρησης έργου και υπηρεσιών.

Στην ίδια παράγραφο προβλέπεται κλήρωση για τη συγκρότηση των οργάνων σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν 4024/2011 (Α' 226). Το άρθρο αυτό εμπεριέχεται στις καταργούμενες διατάξεις σύμφωνα με το σν ν25 και θα πρέπει να εξεταστεί αν προβλέπεται και στο αντίστοιχο Βιβλίο με τις τελικές διατάξεις στο σχέδιο νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις.

Η παρ. 9 που αφορά όργανα αναθετόντων φορέων του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχείο (β) ή (γ), προβλέπει τα πρόσωπα που συγκροτούν τα ανωτέρω όργανα να μπορεί να είναι και "τρίτα πρόσωπα", πρόσωπα δηλαδή που δεν είναι υπάλληλοι του φορέα. Με τη ρύθμιση αυτή υιοθετείται και σε δημόσιες επιχειρήσεις η πρακτική ιδιωτών που λειτουργούν επί τη βάση ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων, τα οποία τους έχουν εκχωρηθεί για την άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας. Πέραν της σκοπιμότητας της υιοθέτησης αυτής, απαιτείται η διάταξη να προβλέψει ιδιαίτερα εχέγγυα διαφάνειας και αμεροληψίας για τη συμμετοχή "τρίτων προσώπων" στα γνωμοδοτικά όργανα ανάθεσης και εκτέλεσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΣΚΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΑΝΑΘΕΤΟΝΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 7

Στην παράγραφο 1 δεύτερο εδάφιο και στην παράγραφο 2 τρίτο εδάφιο, στις εισαγωγικές φράσεις, να μεταφερθεί η διόρθωση που δημοσιεύτηκε στην ΕΕΕΕ L 114/24/5.5.2015, και να διατυπωθούν ως ακολούθως:

Παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, εισαγωγική φράση

«Η τροφοδότηση με αέριο ή θερμότητα σταθερών δικτύων που προορίζονται να παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό από αναθέτοντα φορέα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχεία β) και γ), δεν θεωρείται δραστηριότητα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου, όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:»

Παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, εισαγωγική φράση

«Η τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια δικτύων που προορίζονται να παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό από αναθέτοντα φορέα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) και γ), δεν θεωρείται δραστηριότητα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου, όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:»

VI.

Συμπέρασμα

Κατόπιν των ανωτέρω, ομόφωνα αποφασίζεται η παροχή σύμφωνης γνώμης στο σχέδιο νόμου με τις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα.

Η παρούσα γνώμη να επισυναφθεί στο σχέδιο νόμου που κατατέθηκε προς συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων και να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 22/3/2016

Ο Πρόεδρος

Δ. Ράικος